

VAN VLAARDINGEN VIA DE GLIND NAAR GRONINGEN

Op 20 oktober 2016 hebben we een gesprek met Marinus (Rinus) Hoogland en zijn vrouw Anje. We reizen daarvoor naar Meeden in Groningen. Voor ons is dat vanuit Friesland een klein reisje en dat vinden we fijn. Jaap heeft contact gekregen met Rinus en hij wilde zijn verhaal over zijn verblijf op de Rudolphstichting wel kwijt. Hij en zijn vrouw worden in november allebei 75 jaar. We weten nooit hoe zo'n gesprek zal verlopen, maar bijna altijd is het een mooi en open gesprek. Zo ook nu. We komen terecht op een prachtige plek aan de rand van een bos en worden zeer gastvrij ontvangen. Rinus steekt van wal:

Vlaardingen

“Mijn familie woonde in Vlaardingen, ik heb vier zusters, twee zijn ouder en twee zijn jonger. Een zus is inmiddels overleden. Het was in de oorlog en als kinderen zwierven wij 's avonds over straat. Dat mocht niet in de oorlog. Iedereen moest binnen blijven als het donker was. Spertijd noemden ze dat. De politie bracht ons twee keer thuis en zei die tweede keer: “Als het nog een keer gebeurt, worden jullie thuis weggehaald.” Het gebeurde een derde keer en we werden weggehaald. Ik was nog erg jong, een jaar of twee. Ik ging eerst naar Dordrecht naar een tehuis, daarna naar een pleeggezin in Beekbergen. Ik had het daar fijn, maar ik moest er toch weer weg, want wennen mocht niet. Waar mijn zussen waren gebleven wist ik niet. Ik heb ze jaren niet gezien. Inmiddels was ik een jaar of tien en ik was een sterke jongen voor mijn leeftijd. Mijn vader begon een rechtszaak om mij thuis te krijgen. Dat lukte en ik kwam weer thuis wonen. Dat liep echter faliekant mis. Mijn vader stuurde me erop uit om bijvoorbeeld ergens een partij hout te halen, dat deed ik, ik dacht dat hij dat hout gekocht had. Dat was niet zo, hij stuurde me gewoon uit stelen. Dat thuis wonen was dus snel weer gebeurd en zo kwam ik op het Pedologisch Instituut (PI) in Amsterdam terecht. Daar was de heer Mulder directeur en juffrouw Bolt was er groepsleidster. Ik kon heel goed met de heer Mulder opschieten. Hij nodigde me 's avonds na het eten vaak uit om te spelen met zijn eigen kinderen. Ik nam dan soms een appel mee voor de kinderen die ik bij het eten gekregen had en niet had opgegeten. De leiding zei daar wat van, want men dacht dat ik die appel gepikt had, maar dat was niet zo. Mulder wist dat en zei er wat van tegen de leiding.

Jongenspaviljoen (JP 1)

In 1952 werd de heer Mulder directeur van de Rudolphstichting en ik ging een poosje later bij het gezin logeren. Ik ben daar ongeveer drie weken geweest en mij werd gevraagd: “Zou je hier willen wonen? Niet bij ons in het gezin, want dan denken ze dat je wordt voorgetrokken, maar wel op de Rudolphstichting?” Ik wilde dat wel en zo kwam ik rond 1952/1953 op het jongenspaviljoen (JP 1) terecht. Juffrouw Bolt werkte daar inmiddels ook. Ik vond dat zij het soms moeilijk had want ze werd gepest door de jongens. Daar zei ik wat van. Ik was de sterkste van de jongens die daar woonden, dus dat hielp. Ik vond juffrouw Bolt echt aardig. Ze nam me soms apart als ze dacht dat ik een oogje op een meisje had en zei dan: “Dat meisje is niks voor jou, Rinus.” We haalden wel veel kwajongensstreken uit. Eens heb ik een jongen een pak slaag gegeven en toen kreeg ik klappen van een groepsleidster, dat nam ik niet en sloeg terug. Ik moest de cel in, die was op de tweede verdieping van het JP aan de rechterkant in de hoek. Als de straf erop zat, haalde juffrouw Bolt me weer op en ze zei dan: “Rinus, waarom doe je dat nou?” Op het JP mochten we 's avonds de deur niet meer uit. De groepsleiding, die daar ook sliep, hield de boel in de gaten door middel van een bel die ging als je de deur van je kamer opende. Daar had ik iets op gevonden. Ik had een stokje met een scherp puntje en stak dat tussen de bel en de deur en dan kon ik zo de deur uit lopen. We hebben ook veel gevoetbald achter het JP, een echt voetbalveld was er nog niet. Ik heb daar ongeveer van mijn elfde tot mijn dertiende jaar gewoond.

Pleeggezin familie Gernaat

Vervolgens ging ik in een pleeggezin wonen, bij de familie Gernaat. Zij woonden eerst op de Boshuisweg nummer 7 en later verhuisden we naar de Ringlaan. Het was een boerengezin zonder eigen kinderen. Als pleegkinderen moesten we hard werken, voor schooltijd en na schooltijd, maar we werden goed en rechtvaardig behandeld. Nog steeds haalden we streken uit, maar we

deden ons best om de dingen goed te doen.

De rol van pa Jan Gernaat in mijn leven

Er was een boer Huizinga ("Heu", zei hij altijd, dus we noemden hem Heu!) die had een boomgaard met veel lekkere peren. Daar hadden wij als jongens van de jongensclub wel zin in. Op een avond gingen we naar Heu en zeiden tegen hem: "Mogen we u wat vragen? Mogen we een peer?" In plaats van te antwoorden greep hij meteen een drietandige vork en wilde ons te lijf. Tja, dan vraag je erom. Later hebben we de hele boomgaard leeggehaald. Toen moesten we bij pa (zo noemden we onze pleegvader) komen en hij vroeg: "Hebben jullie eerst om een peer gevraagd?" "Ja", zeiden wij. "O, dan had ik het ook gedaan", zei hij. Zo was hij, hij luisterde eerst naar onze kant van het verhaal en als hij vond dat we in ons recht stonden, kwam hij voor ons op.

Ik heb nog wel een voorbeeld: Een van de boeren had een zoon die een wat zwakke schoolvriend van me opwachtte en een pak slaag gaf. Ik heb hem geholpen door die zoon op mijn beurt op te wachten en hem een pak slaag te geven. Om vier uur stond die boer mij op te wachten en zei: "Dat moet je niet weer flikken, anders geef ik jou een pak slaag." "Moet je vooral doen", zei ik. Nee, bang was ik niet en ik wist me vaak gesteund door pa. Ik heb er een mooie tijd gehad. Ik was sterk en kon heel hard werken, dat was fijn voor pa. Wel heb ik ook tegenslagen gehad en rotdagen en kreeg ik soms een schop onder de kont, maar in de TV uitzending van Andere Tijden herkende ik me niet. Als pleegkinderen onderling spraken we wel over hoe het er in andere pleeggezinnen aan toe ging, en we wisten dan ook wel dat je beter in een pleeggezin zonder eigen kinderen kon wonen. Het is ons groot geluk geweest dat pa en moeke Gernaat geen eigen kinderen hadden. In sommige gezinnen was het echt rot. Soms was er ook zomaar een kind vertrokken. Je wist nooit waarom of waarheen.

Ik was oersterk, een landbouwwagen tilde ik zo op en draaide hem om. Ik was altijd en overal de sterkste. Jan Gernaat haalde af en toe de dominee die 's zondags kwam preken uit Utrecht. Om de beurt mocht er iemand mee. Dat vonden we altijd prachtig, zoveel uitstapjes hadden we tenslotte niet. Nu was het mijn beurt om mee te gaan, maar ik mocht niet. Pa zei dat het niet van moeke mocht, want er was een andere pleegzoon die ze helemaal niet vertrouwde, daar durfde ze niet alleen mee thuis te blijven. Ik was zo boos, ik zei tegen mijn pleegbroer: "Moeke is bang dat je haar aankomt, maar pas op, dat overleef je niet."

Er zaten hele dikke snoeken in de gracht in het centrum. Wij als jongens wilden die er wel uit halen en pa vond dat ook prachtig, maar hij mocht niet mee, want hij moest het goede voorbeeld geven. We hebben een net gemaakt met een fuik die net zo breed was als de gracht. We hebben daar toch een hoop snoeken gevangen, en we hebben ze aan pa en moeke en aan meneer Mulder gegeven. Jan Gernaat had in het bos een stuk land met een grote vijver waar we eenden en ook snoeken gevangen hebben. We hebben konijnen gevangen en ook eens een hert die in een strik zat. We hebben het dode hert uit de strik gehaald en in het bos verborgen. Later hebben we met een landbouwwagen het hert naar huis gebracht.

Mijn schooltijd

Ik ging naar de J.H. Donnerschool, dat kon ook niet anders, want er was maar één school. Ik herinner me twee meesters; meester de Jong en meester Hogeweg. Op een dag hadden de onderwijzers iets nieuws bedacht, we moesten elkaars taalwerk nakijken. Dat vond ik toch zo dom, want daar werden die lui toch voor betaald? Ik in ieder geval niet. Toch moest ik het taalwerk van de dochter van de dominee nakijken, maar ik vertikte dat. Ik had tien fouten niet gerekend, want ik had het immers niet nagekeken, en ik zou net zoveel klappen krijgen als fouten die ik niet aangetekend had. Ik kreeg de eerste klap van meester de Jong en die deed zeer, ik weerde de tweede af door mijn kroontjespen omhoog te steken en daar sloeg de hand van de meester op. Later sloeg ik hem nog de bril van zijn neus. Men was er niet blij mee, dus ging meester Hogeweg naar pa Gernaat om verhaal te halen. Toen hem het verhaal eenmaal helemaal duidelijk was, was pa het met mij eens. Hij vond ook dat de meester betaald werd om het werk na te kijken. Je vraagt me nu naar het knuppelkamertje van meester Hogeweg, ik weet

dat het bestond, maar ik ben daar nooit geslagen. Later kwam er een decreet van Mulder dat er niet zomaar geslagen mocht worden. Meester Hogeweg had een wijnkelder die op een keer onder water was gelopen. Ik moest het water eruit scheppen, samen met een pleegbroer van me. Ik heb een fles wijn opengemaakt en wij hebben het leeggedronken. Als beloning kregen we voor het water scheppen een pakje Miss Blanche.

We mochten niet verder leren, dat werd tegengehouden. Ook op vakantie mocht eigenlijk niet. Ik was al weg toen de school gesplitst werd, maar ik vond dat heel erg. Toen ik nog op school zat, zaten we allemaal bij elkaar, maar er werd wel onderscheid gemaakt tussen eigen en pleegkinderen. Als er wat was, hadden eigen kinderen het nooit gedaan.

Een bijzondere ontmoeting

Op een dag zei pa tegen me: "Rinus, er zitten twee mevrouwen in de kamer en zij willen met jou praten." Ik stapte de kamer in en zei: "Dag mevrouwen." "Wat mevrouwen?" Zeiden ze. "We zijn je zussen." Ik had hen zo lang niet meer gezien dat ik hen niet herkende. Nog gekker is dat ik mijn moeder nooit meer gezien heb en ik was ongeveer twee jaar toen ik het huis uit moest.

Onze burenen

Op de Boshuisweg woonden we tegenover de familie Tolkamp, dat was ook een boerenfamilie. Ze hadden kippen, koeien en varkens. Mijn pleegbroer was daar op een keer, hij pakte een biggetje op, maar het moedervarken werd daar zo kwaad om dat ze hem aanviel. Ik heb een stok gepakt en dat varken van hem afgeslagen. Pa Gernaat had een trekker en die werd ook bij andere boeren gebruikt, een soort loonbedrijf. Tolkamp wilde die trekker ook wel eens proberen. Achter zijn boerderij was een grote stekelhaag. Veel ervaring met trekker rijden had Tolkamp nog niet en pa legde hem de grondbeginselen uit. Hij zei: "Je moet op het kussen gaan zitten en hem in zijn achteruit zetten." Tolkamp deed dat, gaf meteen een dot gas en schoot zo met zijn achterwerk van het kussen af en in de stekelhaag.

De hond van Dijkstra en judoles

Dijkstra was de wasbaas, daar moest je douchen. Hij had een herdershond, die liet hij nooit los. Hij gaf hem te eten met een stok. Ik zei tegen hem: "Mooie hond, Dijkstra." 'Ja, maar kom niet te dichtbij, want hij is gevaarlijk.' "O, dat durf ik wel", zei ik. "Wedden om een pakje Miss Blanche sigaretten dat je dat niet durft?" Nou, zo gemakkelijk kwam je niet aan een pakje sigaretten, dus dat wou ik wel proberen. Ik ging het hok in, keek de hond alleen maar in de ogen en langzaam ging de hond achteruit en hij deed me niks. Ik weet ook niet precies waarom, maar die sigaretten had ik verdiend. Een week later kwam ik weer douchen en Dijkstra vroeg: "Wat heb je met mijn hond gedaan, hij is niks meer waard."

Dijkstra's zoon en schoondochter richtten een judoclub op en hadden leden nodig. Zijn schoondochter zei: "Is dat niks voor jou?" "Nee", zei ik. "Ik kan me zelf wel redden." "Nou, als je me aan kan, hoeft het niet", zei ze. Ze wilde een judogreep uitvoeren, maar voor ze dat goed en wel kon doen, lag ze al op de grond. Ik hoefde niet op judo.

Losse handen en andere herinneringen

Er werd gemakkelijk geslagen daar op de stichting. Meneer Gelling kwam melk halen bij een boer terwijl ik er ook was en ik zei: "Ha ho, meneer Gelling." De boer zei: "Lach jij meneer Gelling uit?" "Nee", zei ik. Kreeg ik weer een klap.

Op de smederij is in 1952 per ongeluk een jongen in brand gestoken. Het was net voor mijn tijd, maar er werd nog veel over gesproken. Het had diepe indruk gemaakt. De jongen was met benzine in aanraking gekomen, er werd even daarna met vuur gespeeld en zo vloog hij in brand en is overleden.

Als jongen speelde ik voor Sinterklaas. Ik kwam de gymzaal binnen en zei van de zenuwen: "Dag Sinterklaas!" Iedereen lachte zich blauw.

Pikpoten deed ik wel, als mij iets niet aanstond, was ik weg. Als we wegliepen, mijn vriend Cor en ik, dan liepen we naar Amsterdam of we verscholen ons in de hut bij Piet van Wijk, de tuinbaas, in het tuincentrum. Mulder haalde ons dan weer op. Natuurlijk heb ik dingen meegemaakt die niet fijn waren, anders liep ik niet weg. Maar achteraf gezien is het verblijf bij pa en moeke Gernaat mijn redding geweest.

Groningen

Zo rond 1956 ben ik naar Meeden in de provincie Groningen verhuisd. Ik ben bij boer Stam gaan werken, dat was familie van Jan Gernaat. In het begin kwam de heer Boertje als nazorgambtenaar soms op bezoek om te kijken of het goed met me ging. Mijn vrouw Anje heb ik hier in Meeden in hotel Abee ontmoet, zij is hier geboren en getogen. In 1961 zijn Anje en ik getrouwd, in 1963 is onze zoon Paul geboren en in 1969 onze dochter Wilma. Op 3 februari van dit jaar waren we dus 55 jaar getrouwd. We zijn altijd in Meeden blijven wonen.

Werk en opleiding

Ik ben als boerenknecht bij de familie van mijn pleegpa en moeke begonnen, later heb ik bij de Phoenix Papierfabriek gewerkt, want een vriend van een vriendin van Anje werkte daar en die verdiende 20 gulden meer. Dat vonden wij een hoop geld. Nog weer later werd het de Britannia Strokartonfabriek. Men vond daar op een gegeven moment dat ik verder moest leren en zo heb ik de driejarige LTS opleiding Chemisch Bedieningsvak A gedaan. Ik klom steeds verder op en heb uiteindelijk de B opleiding op MTS niveau gedaan. Deze opleiding was wel zwaar, maar ik heb hem gehaald. Ik werd gedurende 12 of 13 jaar algehele reserve over het hele bedrijf. Ik ben papiermaker gebleven tot aan mijn pensioen. Ik was ook actief in de vakbond en bij de Ondernemingsraad.”

TOT SLOT

“Ik snap trouwens niet waarom ze het de ‘*Rudolphstichting*’ noemden, dat woord heb ik altijd zo vreselijk gevonden. Je was een ‘*stichting*’ kind en daar werd je altijd op aangekeken.”

Jaap en ik zijn kort geleden bij juffrouw Bolt (mevrouw Oostendorp) in Ede op bezoek geweest en van haar hebben we fotoboeken uit die tijd te leen gekregen. Enthousiast duiken Jaap en Rinus na ons gesprek in de fotoboeken en geregeld herkennen ze zichzelf op een kiekje. Rinus is daar vooral erg blij mee, want hij heeft maar twee foto's uit zijn jeugd. Gelukkig kunnen we daar nu een paar aan toevoegen.

Jaap Krediet en Rieke Visser, 20 oktober 2016